

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Digreßio Brevis. An Angeli in donis naturalibus, & gratuitis, superent
homines?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](#)

prima vocationis, quæ est purè gratuita. A

99 Ad Damascenum dicendum est cum S. Thoma h[ic] art. 5. ad 1. ipsum loqui de immortalitate perfecta, quæ includit omnimodam immutabilitatem de bono in malum: hanc enim Angeli non nisi per gratiam ipsos in bono confirmantem sequuntur. Unde idem S. Doctor suprà quæst. 9. art. 2. ad 2. ait immutabilitatem essendi convenire Angelis secundum naturam, immutabilitatem autem electionis habere Angelos secundum divinam virtutem. Similiter Ambrosius, dum ait immortalitatem Angelorum esse in voluntate creatoris, loquitur (ut fatetur Vazquez ubi supra cap. 5. num. 19.) de immortalitate morali, opposita morti peccati, seu de impeccabilitate, quam solus Deus habet per naturam; & ideo 1. ad Timoth. 6. ille solus immortalitatem habere dicitur.

100 Objicies secundò: In Angelis est potentia intrinseca ad non esse: Ergo illi sunt ab intrinseca & ex natura sua corruptibles. Consequens pater ex suprà dictis, Antecedens probatur primò, quia Angeli habent non repugnantiam ut à Deo annihilentur: Sed hæc est vera potentia ad non esse, saltem passiva: Ergo in Angelis est intrinseca potentia ad non esse.

Secundò idem Antecedens suadetur: Nam si in Angelis non esset potentia intrinseca ad non esse, saltem passiva, sequeretur quod Deus annihilando Angelum, violentiam ei inferret; quia faceret contra naturalem ejus inclinationem, quæ connaturaliter exigeret conservari in esse; sicut cùm Deus denegavit igni fornacis Babylonica concursum ad comburendum, violentiam illi intulit, & fecit contra naturalem inclinationem illius: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

101 Respondeo negando Antecedens: Ad cuius primam probationem, concessa Majori, nego Minorem. Nam, ut ait D. Thomas infra quæst. 75. art. 6. ad 2. *Sicut posse creari dicitur aliquid, non per potentiam passivam, sed solum per potentiam activam creanti, qui ex nihilo potest aliquid producere: ita cùm dicitur aliquid vertibile in nihilo, non importatur in creatura potentia ad non esse, sed in Creatore potentia ad hoc quod esse non influat.*

Ad secundam probationem, nego sequelam Majoris: licet enim in Angelis non sit potentia naturalis ad non esse, seu ad annihilationem, est tamen in eis potentia obediencialis, quæ qualibet creatura subditur Deo, ad hoc ut in ea, vel de ea faciat quidquid non implicat contradictionem: unde si Deus annihilaret Angelum, nullam violentiam illi inferret; quia licet tunc faceret contra inclinationem particularem, quam Angelus habet ad semper durandum & permanendum in esse, non tamen contra inclinationem universalem, quam ut pars universi habet ad obediendum Creatori: sicut nec aquæ sit violentia, dum ascendit ad replendum vacuum; quia licet hoc sit contra inclinationem particularem illius, in hoc tamen servit universalis bono naturæ, & conservationi universi, ad quam magis inclinatur, quam ad proprium & particulare commodum. Unde etiam denegatio concursus ad comburendum, non sit violentia igni fornacis Babylonica, licet fuerit contra naturam illius: nam ut suprà ex Cyrillo vidimus. Quæ naturis præcipue insunt, ea respectu Creatoris Dilexibilis sunt: quare sicut ignis combustivus est sed non Deo: sic & Angelus immortalis est, sed non Deo.

S. III.

Corollarium notatu dignum.

E Xdictis colligitur, Angelos esse immutabiles & invariabiles secundum esse, licet in aliis mutabiles sint. Ita S. Thomas supra quæst. 9. art. 2. ibi sic discutitur: *Substantia incorpore, qua ipsa forma subsistente, quæ tamen se habet ad eam ipsarum, sicut potentia ad actum, non compatiuntur, cum privationem hujus actus: quia eis consequuntur formam, & nihil corruptitur, nisi per hoc quod accedit esse: & ideo hujusmodi substantia non mutabilis & invariabiles secundum esse.... sed tamen remanet in eis duplex mutabilitas: una secundum quod sunt in permanentia ad finem: & sic est in eis mutabilitas secundum electionem de bono in malum, ut Damascenus dicit: illa secundum locum, in quantum virtute sua finita possum attingere quædam loca, que prius non attingebant.*

Hæc veritas expresa, vel saltem adumbrata videtur. Ita iæc. in illa mirabilis visione Prophetæ, quæ vidit Dominum sedentem super solium excelsum, & duo Seraphim stantes in circuitu eius sex alæ uni, & sex alæ alteri: nam in illa Angelorum statione eorum immobilitas in volatu vero mutabilitas designatur. Volant ergo & stant Seraphim, quia licet in eis sint stabiles & corruptibles, in aliis tamen mutabiles & defectibiles sunt. Stantes alas habent, & quidem sex: quæ varijs mutationibus subjiciuntur quæ ad sex genera reduci possunt. In primis enim mutabiles sunt quantum ad scilicet natum, & cognitionem pertinentiam, quam habent extra verbum, quæ variat in illis, & quotidie crescere potest, novæ revelationes à Deo recipiendo, ut infra videamus. Secundò, quantum ad voluntatem: nam ait Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. Natura Angelorum rationalis & intellectualis est, & liber a potestate arbitrioque fuit, a veribili secundum proprium, sive voluntate mutabilis. Tertiò, quantum ad operationem: illorum enim intellectio aut volitio, non est eorum esse aut substantia, ut infra patet. Quartò, quantum ad locum: nam (ut ait idem Damascenus) cùm sunt in celo, in terra non sunt: & in terram à Deo missi, non remanent in celo. Ex quo sequitur quinta mutatio, quantum ad motum progressivum: cùm enim non sint ubique moventur localiter, & de uno loco in aliud transirent, ut infra dicemus. Denique mobiles sunt à bono in malum, & à gratia ad peccatum, ut infelix malorum Angelorum casus satis ostendit. Unde Job. 4. dicitur: *Ecce qui seruant cùm non sunt stabiles, & in angelis reperiunt pravitatem. Quæ verba expendens Gregorius lib. 5. Moralium, ait: Omnis potens Deus naturali summorum spirituum bonum, sed mutabilem condidit: ut & qui permanere nolent, ruerent: & quia in conditione persistenter, tanto in ea iam dignis, quanto ex arbitrio flarent: & ad majoris apud Deum meriti fierient, quo mutabilitatis sua motum voluntatu facilius fixissent.*

DIGRESSIO BREVIS.

An Angelis in donis naturalibus, & gratuitu superent homines?

Tertullianus lib. 2. contra Marcionem 14. cap. 8. sentire videtur, naturam humana superare perfectione Angelicam, ait enim: Nam etsi Angelis qui seduxit, sit liber & sua potestatis qui seducus est: sed immo-

Eximilitudo Dei, fortior Angelo: Sed aequalitas Dei generat spiritu materiali, quo Angeli constiterunt. Quia facit, inquit, Spiritus Angelos, & apparatores suam ignem. Quia nec universitatem homini subiecto informe dominandi, & non pariori Angelis, qui habilitate subicit. Quo loco tria innuit argumenta, quibus hominem Angelo præstare probat. Primum est, quia homo est ad imaginem Dei, de Angelo vero nusquam id legitur. Unde Ambrodius: Angel ad ministerium, homo ad imaginem. Secundum, quia mundus est conditus in gloriam hominum, non vero Angelorum, & homines omnibus creaturis dominantur, ut dicitur Genes. 1. & Psal. 8. Tertium, quia hominum existentia constat ex ipso habitu & inspiratione Dei, ut habetur Genes. 2. Angelorum vero sublinitas inquit ex aere vel igne sumpta est, juxta illud Psal. 103. Qui fecit Angelos suos spiritus, & miseros fecit ignem urentem. Addi potest, hominem, non vero Angelum, omnes gradus effendi se contineat, eisque veluti mundi compendium, horizontem temporis & æternitatis, viculum rerum corporearum & spiritualium, ac uniuersum nexus & hymenatum. Huic Tertullianus sententia subscribere videtur Gregorius Vetus, qui ut testatur Suarez, existimavit homines non solum gratia, sed & natura ac potentia, Angelos superare.

Dico tamen primum, certum est Angelos esse naturae perfectioris, quam homines.

Hoc veritas aperte ex Scriptura colligitur: Nam Christus Psal. 8. & ad Hebr. 2. dicitur paulus Angelus minoratus, seu inferior: Sed hoc non potest intelligi de donis gratiae, ut patet, sed solum de natura allumpra: Ergo natura humana in Verbo assumpta, inferior est Angelica. Unde ibidem apostolus, ut ostendat Verbum Divinum omnibus creaturis præcellere, illud comparat eum cum Angelis, & ait quod pro Angelis dignissimum nomen hereditavit, id est excellentius: quod evidens argumentum est, Angelos inter omnes creaturem primum locum tenere, & excellentiam naturae hominibus esse superiores, juxta illud 2. Petri 2. Angelis virtute & fortitudine sunt superiores, supple hominibus. Unde Hieronymus: Tanta est dignitas Angelorum, ut omnis natura humana comparata, querita nuncupetur.

Favente aliis Sancti Patres: nam Dionysius cap. 4. de divinis nominis ait: Angelus est divinitatem insperatum claram, divina bonitatem radius, imago beatitudinis lucis declaratio, speculum purum, perlustratum integrum incorrumptum, non inquinatum, usque purissimum (si est convenienter dicere) pulchritudinem uniforme deformans, & mande resplendere faciens in se (quemadmodum possibile est) bonitatem Dei. Et cap. 5. Angelos in vestibulo collocatos esse dicit per substantiam Trinitatis: id est proprius quam exeras omnes creaturem ad Deum accedere, non dignitate gratiae (ut infra ostendemus) sed perfectione naturae. Item cap. septimo: Perfectissime (inquit) intelligentes sunt Angelica mentes: ed et dulcis interventre, ab ipso Divinitatis principio, facie intelectu, & proper ordinis dignitatem, ad pulchritudinem que materia expers est perducantur. Hac vielle semper elatus, nusquam repens, & vele volucris cœli, ut eum merito Chrysostomus appellat.

Accopagite concinete Nazarenus, ejusque Commentator Nicetas, qui celestes illos Spiritus sic descripsit: Angelis sunt primi luminis eterni, primique splendoris administrati, superna gloria

A spectatores & testes, supercolestes & purissimamente, ad malum immobiles, vel certe non facile mobiles, perpetuos choros circa principem illam causam agitantes, purissimo splendore illinc perfuse, & à summa illa pulchritudine adeo informata, ut ipse quoque alia lumina efficiantur, ac per prima lumen infusiones & communicationes, alios illuminare possint. Unde (subdit Augustinus) tanta est Angelorum excellētia, ut omnia quæ Deus condidit, nature dignitate praecedant. Hi principium viarum Dei, & filii eius primogeniti, ac primigenia illa lux, quam Deus cunctis suis operibus præfecit. Hi divinarum laudum præcones eximi, & cœli cantores, qui perpetuq; cantu divinas laudes celebrant; seu astra illa matutina, de quibus dicitur Job 38. Vbi eras cum me laudaverit astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei. Hi montes illi aterni, sublimes, ac cœlestes, primos divina lucis radies excipientes, de quibus Psalmus 75. Illuminans tu mirabiliter à montibus aternis. Hi etiam (ut notat Hilarius) sunt lisia agri, candore nitentia, & decore eximia, que non laborant, neque nent, quia nec rebus corporalibus afficiuntur, nec terrenis occupationibus implicantur. Hi denique omnino incorporei, immateriales, immortales, incorruptibles, & quantum ad esse immutabiles existunt: omnium rerum naturalium cognitionem habentes, & semper intelligunt, idque sine compositione & discursu: volunt efficaciter; eligunt inmobiliter, & tantâ velocitate moventur, ut avium volatus incredibili celeritate vincant: unde nudis pedibus, & alati, in sacris paginis depinguntur, ut videlicet eorum ad parentum celeritas demonstretur. Pedes (inquit Dionysius) losta mobilitatem, celeritatem, atque cursum insinuant Hierarch. sempiterni motus ad Divina tendunt: penitusque cap. 15. Sanctorum spirituum pedes Theologia effigie, quippe ali significatur celeritas alta conseruans, alarumque levitas, quod terreni corporis sarcina liberati, toti absque ulla admixtione, vel pondere, adeo saferantur.

Quis ergo aequaliter hominem, non dico præferre, aut æquare, sed vel etiam comparare; hominem, inquam, materiæ immersum, luto infixum, & carne induitum: qua (ut ait Trismegistus) indumentum est in ciuitate, prævaricatus fundamentum, corruptionis vinculum, velamen opacum, viva mors, sensivum cadaver, sepulchrum circumvertile, domesticus fur. Hominem, qui ut loquitur Augustinus, dum nascitur, sperma effictum: dum vivit, insolitus est sterorum: dum moritur, cibus est vermis. Hominem inservit ac fragilem, formatum de pulvere, de luto, de cinere, quodque vilius est, despurcissimo spermatem: conceptum in pruritu carnis, in fervore libidinis, in furore luxurie, quodque deterius est, in labore peccati natum ad laborem, timorem, dolorem: quodque inferius est, ad mortem, ut ait Innocentius Papa in libro quem scripsit de vilitate conditionis humanae. Hominem denique, qui flos, scenum, umbra, ventus, vapor, ac universa vanitas in Scriptura appellatur, & qui ratione mutabilitatis & inconstitutæ, a SS. Patribus columba, pavoni, & cameleoni comparatur. Vidisti (inquit Philo) aliquando columba cervicem, radis Solis expositam, quam multis modis colores variet: puniceum, carunculatum, igneum, & carbunculæ speciem referentem, pallidum item & rubicundum, & alios omagno. Vidisti (addit Tertullianus) pavonem, cuius plumavestis, & quidem de cataclisu, omniconchilio depresso, quam colla florent: & omni patagio auratior, quam terra fulgent: Omni syrmate solutior, quam cauda jacent: multicolor, distolor, versicolor: nunquam

Can.
5. in
Matt.

801

E

quam ipsa, sed semper alia, et si semper ipsa, quando alia; toties mutanda, quoties movenda. Vidisti cameleontem, qui oscitans vescitur, follicans ruminat? cuius de vento cibus, & qui totus sub pampino de corio suo ludit. Hominem imaginare: hic enim tot & tantis alternantium vicissitudinem motibus varia-
re confuevit.

*Quod petit spernit: repetit quod nuper omisit:
Æstuat, & vite disconvenit ordine toto;
Diruit, adficit, mutat quadrata rotundis.*

1109 Ratio autem præcipua nostræ assertio[n]is, & prædictorum hactenus in ejus probationem, radicalis est ista: Cum natura Dei omnium etiam ex cogitabilium perfeccissima existat & nobilissima, ex creatis illa alteram superat in perfectione & nobilitate, qua divinæ propior est & similior: Sed natura Angelica, cum humana ad divinam comparata, ita se habet: Ergo eam in perfectione & nobilitate excedit. Minor probatur: Cum natura Dei sit omnium simplicissima, quo aliqua ex creatis minus habet de compositione, eo poprior & similior ei existit: Sed natura Angelii minus est composta quam natura hominis; caret enim compositione physica ex materia & forma, & ex corpore ac spiritu; quarum tamen humana nullo modo expers existit: Ergo natura Angelica est propior ac similior Deo, quam humana. Unde Dionysius ait quod ultimum in elementis est terra, in corporibus materia prima, & in rebus intellectualibus anima nostra. Et Athanasius afferit, quod quantum differt a Luna Sol, & argentum ab auro, tantum præcellit ac splendet natura Angelica, pra-animalium humanarum substantia,

1110 Ad primum ergo Tertulliani fundamentum, nego Antecedens, quod scilicet Angelus non sit ad imaginem Dei creatus, quemadmodum homo: nam Ezechielis 8. Lucifer vocatur *Signaculum similitudinis*. Subjungit Rupertus: *Cujus similitudinis, nisi sancta & adoranda Trinitatis sancta quippe Trinitas ipsa est magnitudo, sapientia, & pulchritudo, quas Lucifer participavit.* Item Greg. lib. 32. Moral. cap. 18. eundem locum expōnens, subdit: *Licer homo ad similitudinem Dei creatus, Angelo tamen quasi maior aliquid tribuens, non eum ad similitudinem Dei conditum, sed ipsum signaculum Dei similitudinis dicit: ut quod subtilior est in natura, eo in illo similitudo Dei plenius creditur expressa.* Unde D. Thomas infra qu. 93. ar. 3. querit, *urum Angelus sit magis ad similitudinem Dei quam homo?* Et concludit affirmativè, quia cum intellectu[n]al[is] natura in qua divinæ imaginis ratio primò & per se consideratur, in Angelo sit perfectior, ipse simpliciter magis est ad imaginem Dei, quā homo. Neque hoc negat Ambrosius suprà relatus, sed tantum docet de Angelo non ita expressè haberi in Scriptura, sicut de homine quod sit creatus ad imaginem Dei. Cujus lepidissimam rationem assert Theophylactus: *Ne videlicet Angelica natura altius, statim ad impietatem hominem precipitaret, existimantem illam ejusdem esse dignitatis cum Deo: ubi e contra homini renuit & humilitas munit nos, firmat que ne tale quid suspicemur.*

Ad secundum respondet Scriptura his locis, in quibus tribuit homini excellentiam & dominationem, seu principatum supra alias creaturas, loqui de creaturis corporeis, non vero de spiritualibus ut ex ipso textu Genesis patet, dicitur enim: *Dominini pisibus matris, & volatilibus caeli, & animalibus qua moventur super terram.*

A Quod autem mundus conditus non sit in gloriam Angelorum, ostendit potius illorum excellentiā: quia ut puri spiritus non egerit creaturis corporeis, quemadmodum homines.

Ad tertium dicendum est, locum Scriptura à Tertulliano allegatum, non significare Angelorum substantiam ex aere vel igne esse sumptum, ut perperam illi existimat; sed esse intelligentem, sicut Athanasius, relatus in secunda Synodo Nicana, actione 4. exponit: nempe quod Deus facit Angelos suos spiritus, id est veloces, ut sunt spiritus seu venti; & ministros suos flammas ignis id est activos & efficaces, ut est flamma ignis. *Quo sensu Deus ipse Deuteronom. 4. dicitur esse ignis consumens.*

Ad quartum quod subjungitur dicendum, quod licet Angelus omnes gradus essendi in le non contineat formaliter, quemadmodum homo, eos tamen continet eminenter, id est perfectior & nobilior modo, & per consequens est homine perfectior & nobilior. Quod vero homo sit universi compendium, hoc solū declarat: *Illum esse creaturam mixtam, ex corpore ac spiritu constante, seu ut ait Nazianzenus, mixtum adoratorem; ac proinde Angelo, qui est substantia simplex, & purus spiritus, inferiorem, Unde Augustinus 9. de civit. cap. 13., Homo medium quidam est inter pecora & Angelos, inferior Angelii, superior pecoribus; habens cum pecoribus mortalitatem rationem verū cum Angelis.*

Dico secundo: naturam Angelicam in aliquibus donis gratuitis & supernaturabilibus esse humanae inferiorem.

Probatur, quia natura humana unione hypothistica decorata fuit, & ad esse personale Verbi Divini assumpta, non vero Angelica; juxta illud Apostoli ad Hebr. 2. *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrabe.* Ideo (ut lepidè avertit Anastasius Synaita) nunquam inuenies in novo Testamento Angelos vocari Deos, licet in veteri lege hoc nomen plenius illi tribuarunt, notavit Augustinus lib. 9. de civit. cap. 18. & postet ex illo Psalmi: *Deus Deorum, Dominus locutus est, id est, Deus Angelorum:* Tunc enim nonquid deificata erat hominum natura, nec ad esse personale Verbi Divini assumpta: proper quod etiam Angeli tunc finebant se ab hominibus adorari, ut in varijs Scriptura locis refertur. Nunc vero, quia per Incarnationis mysterium natura humana supra Angelicam evedit, & doratur Angelum Joannes, ab Angelo prohibetur Apocal. 19. Unde Ambrosius: *Redemptus sanguinis Christi hoc fidelibus contulit, ut filii Dei, & cuncte Angelorum essentur: ideo primus Angelus adorari ab homine, qui super se adorabit minimem Deum.* Egregie item Gregorius: *Angeli inquit quos prius in primos, abjectosq[ue] defecerant, iam socios venerantur.* Hinc est enim quod Lib. 9. Ioseph Angelos adorant, nec tamen adorare prohibetur: Joannes vero in Apocalypsi suaditor Angelum voluit: sed tamen idem hunc Angelus se debet adorare compefecit, &c. Eadem affigunt rationem D. Thomas 2. 2. quæst. 84. art. 1. ad i. his verbis Prohibitus est Joannes Angelum adorare Apocal. ultimo, tum ad offendendum dignitatem hominis quam adeptus est per Christum, ut Angelis aequetur: unde illi subditur: *Conservus tuus sum & fratrum tuorum.* Tum etiam ad excludendum idolatriæ occasionem, unde subditur: *Deum adora.*

Præterea natura humana insigni gaudet privilegio, quo caret Angelica, dignitate scilicet facie, & fortitudine.

dori; quæ ex triplici capite summopere com-
mendatur. Primo, quod imperium in animas ex-
erceat, & potestarem ligandi atque solvendi ha-
beat, ut dicitur Matth. 16. Secundo, quod my-
stico Christi corpori, videlicet Ecclesia, domi-
neatur, hanc enim expiat sacerdos, illustrat, per-
ficit, ac deificat, ut docet Dionysius in libro de
Ecclesiastice Hierarch. Hinc sacerdotes dicti sunt
Therapii, id est, Deos facientes. Unde Eccles. 7. eo-
dem praecetto iuhemur & Deum, & sacerdotem
honorare: & in Confititionibus Apostolicis
Clementis Romani, libro secundo cap. 2. 9. de-
cimtus Episcopos debere honorari ut Deos.
Tertio, Sacerdos ipsi etiam vero Christi corpori
imperat: quia ipsum (ut loquitur Hieronymus
Epit. ad Heliiodorum) sacro ore conficit, & ad ejus
verbum, praesens altari sicutur ipsum Dei Ver-
bum, per quod omnia facta sunt. Hinc merito ce-
lebratur illa sententia, que D. Augustinus, & S.
Gregorio tribuitur: O magna Sacerdotus dignitas,
in quorum manibus, velut in utero Virginis, Christus
paupide incarnatur! Addit Chrysostomus: Quod
angeli ridentes horrescant, neque libere audent in-
teri, proper emicantem inde splendorem, hoc nos
pucior, hic unum: & quod longè mirabilius
et, huic imparamus, huic præcipimus; obidente
Deo regi homini, ut dicitur Iosue 10. Hinc S.
Ephrem sacerdotium appellat stupendum mira-
culum, omnium ornamentorum præstantissimum, bo-
num omnium que in hominibus sunt apicum, di-
vinium quoddam, omniumque que inter homines expe-
natur, velut extreman metam. Et Theophanes
Nilensis ait: Sacra mysteria Angelorum sunt amabilia
& formidanda, ipsi sumque sacerdotium venerantur.
Nec mirum: Angelis enim Deus denegavit,
quod sacerdotibus magnifico dono concessit.
Illi augustinum Eucharistie Sacramentum
adorant, hi celebrant & conficiunt: illi sanctos
colant, isti homines sanctificant: illi Deum in
hominibus glorificant, hi homines deificant: illi
demique manna conficiunt, & Israëlico populo
ministrant; isti vero panem & vinum in corpus
& sanguinem Christi convertunt, ac fidelibus
distribuunt.

E Erant olim Cherubini & in Tabernaculo
Mosis, & in Templo Salomonis; sed in Taber-
naculo supra propitiatorium, in Templo autem
infra propitiatorium constituti. Quorum vero
hoc sane quia in Tabernaculo, hoc est in Syna-
goga, non formidabant Angeli divinis se inge-
nere sacrificii; ut patet in sacrificio Manie, de
quo dicitur: Cumque ascenderet flamma altaru in
caelum, Angelus pariter in flamma ascendit: At vero
in Templo, hoc est in Ecclesia, sacrificium Eu-
charistie, & sacerdotes eius ministros adeo ve-
nerantur Angelii, ut prout in terram se dejeiciant,
infra propitiatorium constituti: hos enim saepe
in terram pronus, demissis vultibus ante altare,
in Ecclesia viderunt sanctissimi viri, ut reser-
Chrysostomus. Licet ergo in donis naturalibus
Angeli hominibus superiores existant, in qui-
bulcam tamen donis gratuitis & supernaturali-
bus, ut in unione hypothistica, & sacerdotii di-
gurate, natura humana Angelicam superat.

Corollarium ex dictis.

Ex dictis inferri potest, Angelorum naturam
non esse simpliciter in perfectione infinitam, li-
ce posse dici infinita secundum quid.
Prima pars hujus corollarii patet ex dictis:
nam cum Psal. 8. dicatur hominem esse paulo in-
teriorum Angelis; & manifestum sit naturam

Tom. II.

A humanam esse in omni sua perfectione & opera-
tione finitam; etiam evidens est, quod Angelii
non sunt in perfectione aut virtute simpliciter
infiniti: alioquin non paulo minus, seu aliquo
parvo gradu, distarent homines ab Angelis, sed
infinita distantia: nam omne infinitum actu ex-
cedit infinita distantia quodquid finitum est.

Natura ergo Angelica multipliciter finita est.
Primo quantum ad essentiam, quæ ex genere &
differentia constat. Secundo quantum ad esse,
quod ab ejus essentia distinguitur. Tertio quan-
tum ad parentiam, quæ finitam habet activitatis
sphæram. Quartò quantum ad scientiam &
voluntatem, quæ limites suos habent. Quinto
quantum ad locum; non enim sunt ubique, sed
solum ubi operantur, ut infra patet. Ideo ut
notat Dionysius de cœlesti Hierar. cap. 15. apud
Ezechielem, & alios Prophetas, Angelico geo-
metrica gestant instrumenta, mensuras scilicet
& cubitos, quibus nedum templi altitudinem
& longitudinem metantur, sed etiam ostendant,
finitam esse propriam eorum naturam &
potentiam. Id enim solum termino caret (inquit
Damascenus) quod minimè creatum est: omnis au-
tem res condita, à Deo conditore terminatur.

Quod vero natura Angelica sit infinita secun-
dum quid, docet D. Thomas hic art. 2. ad 4. his
verbis: Omnis creatura est finita simpliciter, in quan-
tum esse ejus non est absolute subsistens, sed limitatur ad

naturam aliquam cui advenit. Sed nihil prohibet ali-
quam creaturam esse secundum quid infinitam. Crea-
ture autem materiales habent infinitatem ex parte

materiae, sed finitatem ex parte forme, quæ limitatur
per materiam in qua recipitur. Substantiae autem

immateriales creatæ, sunt finita secundum suum esse,
sed infinita secundum quod eorum forma non sunt re-
cepta in alio: sicut si diceremus albedinem separatam

existentem, esse infinitam, quantum ad rationem albe-
dini, quia non contrahitur ad aliquod subjectum. Esse
tamen ejus est finitum, quia determinatur ad ali-
quam naturam speciem. Et propter hoc dicitur in

libro de causis, quod intelligentia est finita superioris, in
quantum scilicet recipit esse à suo superiori: sed est in-
finita inferioris, in quantum non recipitur in aliqua
materia. Hæc S. Doctor: quibus verbis utramque

D partem corollarii & docuit, & probavit.

DISPUTATIO III.

De modo quo Angelii corpora assumunt.

Ad questionem 51. D. Thome.

P Ostquam D. Thomas quæst. 50. Angelorum
substantiam absolute consideravit, quæst.
sequentia eam in ordine ad corpora con-
templatur; & querit primo, utrum Angelii ha-
beant corpora naturaliter sibi unita? de quo fuse-
regimus disp. precedenti. Secundo querit, an illi
assument corpora? & responderet affirmativè, im-
pugnatque errorem quorundam antiquorum,
qui dicebant omnes Angelorum apparitiones in
Scriptura relatas, contigisse in visione Proph-
etiarum, hoc est secundum imaginationem, & nun-
quam in aliquo sensibili corpore. Illud enim (in-
quit) quod imaginaria visione videtur, est in sola ima-
ginatione videntis: unde non videtur indifferenter ab
omnibus. Scriptura autem divina sic introducit inter-
dum Angelos apparentes, ut communiter ab omni-